

Petar Babić

JEDAN DAN MAJSTORA ČAKIJE

...welcome my son, welcome to machine

Moji razred 1. f, sve sami pametni, kulturni i dobri đaci MIOC-a, okupljaju se prema dogovoru s razrednicom točno u 8:00 u ulaznom holu našeg gradskog ekonomskog giganta gdje ćemo marljivo i radosno odraditi dva tjedna školske prakse u sklopu upoznavanja radne baze naše samoupravne socijalističke zajednice.

Svi već rade i ulazni hol je prazan, a tad gotovo neprimjetno pred nas staje neki korpulentni patuljak visok jedva metar i žilet, ali nevjerojatno razvijene građe, širokih orijaških pleća, debelih stožastih nožica i čudovišno nabildanih ručica.

- Kak ste deco? Jeste se došli denes malo ovde zafrkavat, ha? – progovara patuljasti grmalj češkajući pupak preko plavog radničkog kombinezona.

Svima iz 1.f je neugodno, mora da je ovo neka zabuna, očekivali smo svečaniji doček, ako ne već gospodina druga direktora generalnog, onda barem njegovu zgodnu sekretaricu.

– Kaj je dečki, ha? Šljiva vani, jajca se skupila, ha? – patuljasti grmalj obilazi razred, svakog pronicljivo gleda u oči. - Aaa, curičke, i vi ste tu? Denes nema škole, ha? Samo seks, ha?

Svi se zgroženo odmičemo unatrag, rutavi patuljak zaudara na prekjučerašnji znoj, rakiju, pokvarenu sarmu i tko zna što još.

– Vrag vas malčeral, kaj se držite kak drvene marije! No, ja sem vaš drug majstor Darinko Čakija i vaš rukovodeći za praksu kaj bute ovde obavili! I vaš bog i batina sledeća dva tedna! Ima pitanja? Nema – patuljastom gmalju oči živo vrcaju ispod natečenih podočnjaka, i dalje ga promatramo s nevjericom.

Drug Čakija prima za uho odlikaša Tarantulu i vuče ga iz ulaznog hola do prvog stola u susjednom restoranu, ostatak razreda ga bespogovorno slijedi, tamo nas migom brčine postrojava u dva reda. Par kolegica iz razreda nevino zahihoće, smiješna im je krupna maljava spodoba visoka metar i žilet.

- Kuharicaaaa!!! Kuharica, de si!!! – dere se naš novi šef. – Vrag te pospanu jebi nemoj sad ladit pizdu kad imamo uvažene gošće!

- Ne seri Darinko, bum ponorela... – iza oronulog zida poštropljenog krvlju, valjda od neke nedavne tučnjave, izviruje neka korpulentna gospođa u masnoj žutoj kuti i rasklimanim borosanama. Svima iz razreda dolazi na povraćanje, naša drugarica kuharica izgleda kao da u kuhinji operira kitovu žuč.

- A jaj, kak ove mlade gospodične imaju glatke ručice... pa te niš pod milim bogom nisu delale! - komentira debela gospođa pregledavajući svoje nove pomoćnice kao krave pred telenje, prvo zube pa ruke, nakraju nervozno briše rukavom sitne brčice i odvodi sve ženske iz razreda za sobom.

Mi dečki šutke promatramo kako se naše cure poslaguju oko pare ogromnih kotlova dok iza njih leluju neboderi čađavih tanjura.

- Kaj sad sere, a bil sem joj dobar kad sem joj onej pavčinjak vu dimnjaku čistil, no, dečki, znate na kaj sad mislim, hehe... – mrmlja si u bradu majstor Darinko Čakija, ogledava se za našim četrnaestogodišnjim drugaricama. – Dečki, moj vam je savet, jebite vse kaj hoda i ima luknju med nogami da vam posle v životu ne bu bilo žal.

Majstor Darinko Čakija čovjek je u pedesetima, ili je prerano ostario. Lice mu je premreženo rijetkim, dubokim borama, i za nas mlade, pametne i perspektivne Miočane izgleda kao da je dvadeset godina bio komandos u Nikaragvi.

Stojimo pred njim zbunjeni i nepomični, a predsjednik razreda Leši prvi se sabere pa krene referirati podatke o broju učenika, našim afinitetima i školskim nagradama. Većina se nadala da ćemo kao učenici Mioca i primarno matematičari i fizičari završiti u inženjerskim uredima gdje ima najnovijih Orlova, a to znači i Pacmana. Leši je nadahnut, svi vjerujemo u njegovu sladunjavu elokventnost i moć nagovaranja, tako je prošlog mjeseca uspio druga direktora odgovoriti od maturalca na Sutjesku putevima revolucije pa lijepo idemo avionom u Dubrovnik.

Predsjednik Leši referira brojno stanje, zdravstvene tegobe pojedinaca, želje i ambicije nadarenijih, sve tečno i stilski savršeno, a majstor Čakija ne pomiče nijedan mišić na licu, samo su mu se usnice sve više stišću i blijede, a krupne modre oči poprimaju blistavu caklinu. Leši iz unutarnjeg džepića jakne nervozno vadi šalabahter, zbunio se pred ukopanim pogledom, usplahireno pogledava izgužvani papirić, sve više improvizira svoj dugo pripremani pozdravni govor, a mi se skupa s njim počinjemo vrpolti. Leši sad već ponavlja teze o potrebi sjedinjenja sekundarnog i tercijarnog sektora, pa nešto o povezivanju teorije i prakse marksizma, očito gubi na inicijativi i ne reagira kad drug Darinko Čakija podiže ručtinu i dohvaća Lešijeve pubertetski ispupčene bradavice ispod tanke kaki dolčevite.

- Pas mater zakaj meni navek balavce iz komiteta zalepe? – škrguće majstor Darinko Čakija pa lagano dlanom odgurne razrednog predsjednika Lešija, a ovaj kao da je pogođen torpedom odleti na obližnje restoranske stolice.

Čitav 1.f se sledi, pa ovdje vlada fizičko nasilje, a maljavi grmalj nas presiječe mutnim sivim pogledom ispod rijetkih obrva. – Vas osem idete v radionu kod Dede, a vi ostali za mnom... Vinko, odi sim, Vinko!!!

U šoku smo, nismo baš očekivali ovakav doček i upoznavanje u našoj samoupravnoj jedinici udruženog rada, već nešto puno svečanije, na višoj obrazovnoj visini, u skladu s našim godinama, potrebama i iskustvom. Mi smo Miočani, krema školstva i punopravni nasljednik ukinutih gimnazijalaca.

- Spal sem v guščjem perju i pil kobilino mleko pak sem preživel, a ovi denes imaju sega vraga i inkubatore pak su za nikaj... – mrmlja nešto naš patuljasti kolovođa, a mi zbijeni kao vrtićanci u koloni po dva krenemo na dugo iščekivanu hodnju kroz labirint tvorničkih hala.

Gazeći se po prstima stupamo kroz zamračene hodnike, vijugamo lijevo-desno, prelazimo par golemih neurednih skladišta, slijepo pratimo svog patuljastog kolovođu, njegovu izbrazdanu metalnu kacigu i orijaška pleća. Nakon prvotne zaslijepljenosti počinju izvirati detalji, hodajući kroz bljuzgu primjećujem da šef Čakija na nogama ima tenisice, i to one najjeftinije iz Borova. Veličina njegove obuće odudara od visine, očito su mu prekratke, najvjerojatnije broj 26, kao da nosi dječje papučice. Pomislim, majstor Čakija zasigurno nema nožne prste ili barem palce. Vani je sve gora studen, sjetna zima 1988., počinje sipiti prvi snježić uz dašak mirisa dalekih planina, idealan za romantičnu šetnju s djevojkom po korzu, a naš kolovođa hoda naokolo raskopčan i kratkih rukava kao da je vani vrela kolovoz. Po nabreklih mišicama probijaju davne tetovaže razmuljane godinama starenja, uočljivo je još srce sa strijelom na desnom ramenu, natpis *JNA Pirot 70*, dok je desna nadlaktica prešarana ranama od opekotina, valjda od gašenja čikova, bezdlake rupe strše iz mesa kao rozi mjesečevi krateri.

Razredna kolona u sivilu prašine, buke i studeni odjednom sreće pravnu referenticu Žmegačicu, moju susjedu iz trećeg ulaza, u minjaku i štiklicama kao da ide na maturalni ples.

- O, majstore Čakija, vodite dečke na praksu? U-hu, kak smo danas lepi.. – smješka se anđeo sa suknjom i aktovkom, okrećemo se za svilenkastim najlonkama, a netko joj i hrabro fućne.

Mušcima iz razreda je sad već malo lakše, ipak smo još na ovom svijetu, a ne u ukletom Hadu.

- Poslušaj me! Vse su one iste kad prejdu vu vodoravni položaj, bile seljanke il princeze! – cereka se majstor Darinko Čakija, a glas odzvanja pustim prostorom kao da basovi izlaze iz zemlje.

Nakon desetak minuta obilaska već stupamo kao pravi vojnici, a pred nama se otvara ulaz u Halu 7, najveću u našem OOUR-u, tu je samo srce našeg metalurškog giganta. Iz danje svjetlosti prošarane pahuljama i zimskom idilom upadamo u zamračenu čeličnu konstrukciju

kojoj se ne vidi kraja. Reflektori poredani po krovištu trenutno ne rade i svi smo slijepi kao tek okoćeni maćići, teturamo kroz izduhe zapaljenih strojeva dok nas preplavljuje opori vonj svježih farbe, sitnih čestica azbesta, cvilež i grmljavina krovnih dizalica. Stojimo šokirano kao da smo ukoraćili u rudnik Snjegulićinih patuljaka, oko nas pršte iskre stotina varioca, ali dobro je, znamo da ovdje ne rade nekakva podzemljarska čudovišta, već naši očevi, djedovi i braća, naš radni socijalistički narod. Radnici pod maskama nas ne primjećuju.

- Gasi to, gasiiii!!! – zaurla odjednom majstor Čakija. – Materina ti musava jel ti to mene morti zajebavljaš!?

Naš kolovođa obraća se razrednom higijeničaru Mikiju, a ovaj samo što ne proplaće, trese se sav užasnut, samoinicijativno je zapalio cigaretu, a pored nas su nekakve bačve pune motornog ulja.

- Pas mater, očes da se vsi vužgamo, ha?! E sad idete Gumenjaku! – i opet kreće kolona izgubljenih za patuljastim grmljom, teturamo i sudaramo se jedni o druge, zapinjemo o bezbrojne žice, grede i odbaćene palete.

Radnici oko nas su pognuti, mutni i bezizražajni, u kabinama im duplerice iz Erotike, po stolovima poluprazni karnisteri vina i rakije, uz razni razbacani alat i poluprazne šteke Opatije.

Nakon dvije minute brzog hoda izlazimo iz Hale 7 i dalje bespogovorno prateći majstora Čakiju, vani se romantična susnježica izrodila u pravu zimsku mećavu. Naš patuljasti šef skida zaštitnu kacigu i rijetka plava kosica brzo se smoćila na ledenom propuhu. Sad svi jasno na šefovom potiljku vidimo dvadesetak centimetara dug krivudavi šav. Rana kao da je od tenkovske gusjenice, žute se i pomiču mjehuri zarasle kože oko krivudave rezbarije kao da se sam Čakijin mozak neprestano prelijeva kroz rascjep lubanje prema leđima i natrag.

Ne stižemo ni sabrati utiske, a već koraćamo dalje preko lokvi žica, čeličnih mreža, ostataka piljevine, a majstor Čakija na svakom punktu odvaja po dvojicu i šalje ih kod ostalih majstora na ispomoć. Nakon nekog vremena shvatim da se vrtimo u krug, nasreću srećem Gigija i Stipicu, gledaju me uplakanih očiju s neskrivenim oćajanjem. Ruke su im do ramena u tekućem loju, moraju namastiti ćitav vagon dvokilogramskih ležajeva. Hodam dalje za svojim majstorom dok se ovi gube u utrobi hale, pretvaraju u sitne siluete u zaglućujućem prostoru koji jednolićno trese bubnjanje strojeva i udarci teških ćekića o nakovnje.

Nakon pola sata ućem za svojim kolovoćdom u zeleni vagon kod Hale 1. Sledim se, kako sam bio zadnji u koloni nisam brojao otpale, a moj par Ćoro je, izgleda, kod zadnjeg skretanja preskoćio ogradu i plaćući pobjegao doma. Ukopano gledam prema vratima vagona, još stignem i ja pobjeći, ali ipak, ne ćelim razoćarati oca, majku, djeda, razrednicu i sve ostale

razredne drugove, ta nisam ja kukavica da bježim od odgovornosti za napredak naše radne socijalističke zajednice.

Majstor Čakija izvalio se u derutnu fotelju još iz doba napoleonskih ratova, iz razderane spužve podiže se gust oblak zrnaste prašine, a onda primijeti kako ukopano stojim kod ulaznih vrata.

Grmalj se zbunio, odmjerava me od glave do pete, očito me zaboravio rasporediti u zadnjoj rundi ophodnje. Čekam disciplinirano da me pošteno ispsuje i vrati tamo gdje mi je mjesto, ali šef Čakija duboko izdahne i rukom pokaže na mali metalni tronožac do svojih nogu.

- Sedi mali, nem te pojel...

Njegov vagon drukčiji je od svih ostalih pored kojih smo prošli, ovdje po zidovima nema fotki golotinje, formula i motora, već visi veliki metalni križ i par sličica zagrebačke katedrale i Gospe Bistričke. Na radnom stolu razbacani su zašiljeni klajbasi, papiri, maramice i jedna rasklopna let-lampa, njena žarulja od dvjesto vati u mrklom mraku vagona sija kao stadionski reflektor.

- Sedi mali, kolko imaš let, petnajst?

Šutim. Grmalj iz ormarića vadi bocu pelinkovca, poteže dug gutljaj, a onda crnu tekućinu toči u dvije plastične čaše od dva deci, do vrha.

- Na, pij... – nudi me kao orangutana, valjda misli da sam mutav jer još nisam progovorio, a i sumnjivi su mu ti genijalci iz Mioca.

- Hvala, družo Čakija... – promucam gotovo nečujno.

Majstor Čakija ispije punu čašu, a ja guckam pomalo, šutke sjedimo i piljimo u otvorena vrata vagona dok izvana odjekuje zaglušujuća buka strojeva i kroz visoke prozore sipi gusti sitni snijeg.

Majstor Čakija teško diše, vibracije od njegovih izdisaja tresu šarafice po stolu punom kratera, valjda ima astmu. Naglo se snuždio, nijemo uspoređuje svoje i moje ruke. Ja imam pijanistički nježne njegovane prste, a njegove šaketine su nabrekle od modrih žila, koža se osipa, prsti crne, a nokti su lakirani kao mramorni grob. Jedino mu se kažiprst izdvaja narančastim nijansama kao tek izvađen iz električne preše. Neugodno mi je.

Majstor pali stari tranzistor iznad glave. *Plamene zore bude me iz sna...* krči kroz pozadinsku buku, a majstor Čakija se sklupča, uzdiše prigušeno, pa natače novu rundu.

- Pij! Pij! – požuruje me. – Vse mi je kurva zela, vse...

Ispijamo nadušak gorki pelinkovac jedan za drugim, i uz alkoholnu omamu, kroz žile mi zastruji i dašak hrabrosti.

- Vse mi je zela, celi život... pij, pij! – majstor Čakija guta slinu, pelinkovca više nema i iz ormarića vadi novu bocu, ovaj put Badelovu travaricu, usput na stol stavlja iglu s ampulicom inzulina, još je i šećeraš.

- Ženskih ima kak pljeve, jenu zgubiš, mam bu druga prihajala... – uvjerava me patuljasti orijaš dok puni špricu. Pijem i kimam glavom u znak razumijevanja, a on već toči novu rundu, pa još jednu, i još jednu, zacrvenio se kao kuhani rak.

Žuti žutuju, crveni putuju, sjetih se babinih riječi.

– A gdo ti školu more zeti? Vse puce oče dečka z fakultetom... – majstor Čakija ispuhne šmrklje u rukav pa uvježbanim trzajem ruke otfrkne bale sve do ugljenaste plafonjere. – Znaš, i ja sem bil spametni dečec, al gdo bi meni platil visoke škole, gdo? Dobro da sem preživjel...

Šef Darinko Čakija se lomi, uz sve češće jecaje nerazumljivo gundā, kao da mu se cijeli život skupio u ovu tragičnu sekundu, pa se naglo trzne i iz željeznog kaslića iznad glave izvadi neko pohabano pismo u plavoj službenoj kuverti.

Majstor me snažno prigrli teškom maljavom ručetinom, predaje mi taj list papira kao Sveto Pismo, zahtijeva da mu ga čitam na uho. Za par sekundi obojica cmizdrimo kao mala djeca, ja čitam, a on od muke guta knedle, zatvorenih kapaka, dok mu se znoj cijedi niz lice, vrat i maljava orijaška leđa. Žena ga je ostavila za dvadesetu godišnjicu braka ukravši životnu uštedevinu iz jastuka u ormaru, preko pedeset tisuća maraka, i pobjegla s ljubavnikom u Švicarsku. Ima on i odraslu kćer i dva unuka, ali ih nije vidio već pet godina. Kćer se udala za nekog Kanađanina i tamo drže farmu pilića kod Ontarija. Pokazuje mi i foto-album, nekada je bio naočit čovjek, bez obzira na svoju nezgrapnost i visinu.

Odjednom se začuje snažan zvuk sirene. Podne je i vrijeme ručka.

Buka iz susjednih hala u valovima prestaje, vani nastaje graja neproženog mnoštva, svi se izvlače iz svojih brloga i radionica pa kreću mravljim puteljcima između postrojenja prema upravnoj zgradi.

Majstor Čakija briše suze, pedantno sprema pismo bivše žene u zadnju ladicu željeznog ormarića, baš kao u svetohranište, a onda me bez riječi primi pod mišicu.

Pijano teturajući, gubimo se u ledenoj susnježici i rijeci neproženog mnoštva.